

Oprzędzik pręgowany (*Sitona lineatus*, Linnaeus, 1758.)

1. Systematyka:

Rząd – chrząszcze (*Coleoptera*)

Rodzina – ryjkowcowate (*Curculionidae*)

Rodzaj – oprzędziki (*Sitona* spp.)

Oprzędziki żerują na roślinach uprawnych i dziko rosnących z rodziny bobowatych. Występuje ich kilka gatunków m. in.: oprzędzik grochowy = wielożerny (*Sitona crinitus* Herbst.), oprzędzik wilżynowy (*Sitona humeralis* Steph.), oprzędzik szary (*Sitona griseus* F.), oprzędzik przyziemny (*Sitona flavescens* Marsch.), oprzędzik koniczynowy (*Sitona sulcifrons* Thunb.).

2. Biologia i opis gatunku

Gatunek ten występuje w jednym pokoleniu w ciągu roku. Zimuje w stadium owada dorosłego w ściółce, w darni na miedzach, rowach i nieużytkach, pod zeschlą trawą, na brzegach lasów i zagajników. Wczesną wiosną, w kwietniu pojawiają się chrząszcze na wieloletnich plantacjach roślin bobowatych (lucerna, esparceta, koniczyna), skąd masowo przelatują na plantacje grochu. Samice przez okres miesiąca składają jaja na powierzchni gleby w pobliżu roślin żywicielskich w ilości 1000-2000 sztuk. Szczyt składania jaj przypada na przełomie maja i czerwca. Po około dwóch tygodniach wylęgają się larwy, które wgryzają się do części podziemnych roślin. Po zakończeniu żerowania larwy przepoczwarzają się w glebie. W lipcu pojawiają się chrząszcze nowego pokolenia, które po przejściowym żerowaniu zimują.

Morfologia. Chrząszcz jest koloru brunatnoszarego długości 4–5 mm, ma ciało wydłużone, pokryte drobnymi łuseczkami i włoskami. Na pokrywach skrzydłowych znajdują się na przemian jaśniejsze i ciemniejsze pasy. Głowę zakończoną ma grubym, krótkim rykiem.

Jajo jest owalne, długości do 0,3 mm, początkowo białe, później ciemne. Larwa jest biała, pomarszczona, łukowato wygięta, beznoga, długości około 6 mm.

3. Opis uszkodzeń rośliny

Najgroźniejsze dla grochu są chrząszcze wiosną. Największe straty wyrządzają w fazie kielkowania nasion i wschodów (skala BBCH 0/01-09). Chrząszcze uszkadzają pęczniejące nasiona (skala BBCH 0/01-03), liścienie zanim zdążą wyjść z ziemi (skala BBCH 1/10) lub

pierwsze liście (skala BBCH 1/11-16). W liściach wygryzają charakterystyczne ząbki (tzw. żer zatokowy). Najgorzej znoszą to młode rośliny, które nie wykształciły więcej niż 6 listków, szczególnie w warunkach suszy i niskiej temperatury. Rośliny starsze są zwykle mniej uszkodzane i bardziej odporne na żerowanie chrząszczy. Przy licznych wystąpieniach chrząszcze zjadają blaszki liściowe, z wyjątkiem grubszych nerwów. Larwy uszkodzają korzenie włóśnikowe i brodawki korzeniowe, w których żyją bakterie wiążące wolny azot z powietrza. Jedna larwa może zniszczyć kilka brodawek. Uszkodzone rośliny są zahamowane we wzroście co w końcowej fazie powoduje wyraźną obniżkę plonu nasion.

Oprzędzik pręgowany – owad dorosły

Oprzędzik pręgowany – uszkodzenia na siewkach grochu

Oprzędzik pręgowany – uszkodzenia na liściu

4. Metodyka wykonania obserwacji

Ocena zagrożenia plantacji w okresie wiosennym polega na stwierdzeniu obecności chrząszczy oprzędzika pręgowanego w fazie wschodów (skala BBCH 1/10-15). Lustrację należy przeprowadzać dwa razy w tygodniu aż do fazy 6 liścia właściwego (skala BBCH 1/15). Polega ona na wyznaczeniu czterech poletek o pow. 1 m² (90-100 roślin) w jednakowych odstępach po przekątnej pola.

Obserwacje można wykonać dwoma metodami:

- Lustruje się wszystkie rośliny na poletku ustalając średnią liczbę (procent) roślin z uszkodzonymi blaszkami liściowymi.
- W celu ustalenia liczby chrząszczy należy delikatnie przeglądać rośliny na wyznaczonych poletkach, ponieważ zeniepokozone oprzędziki natychmiast nieruchomieją i są podobne do grudki ziemi. Chrząszcze po krótkim czasie poruszają się i są widoczne.
- Najpierw należy policzyć chrząszcze nie dotykając roślin, a później przeglądać rośliny i ziemię w ich pobliżu.

5. Próg zagrożenia i terminy zabiegów

Próg zagrożenia może dotyczyć liczby uszkodzonych roślin lub liczby chrząszczy:

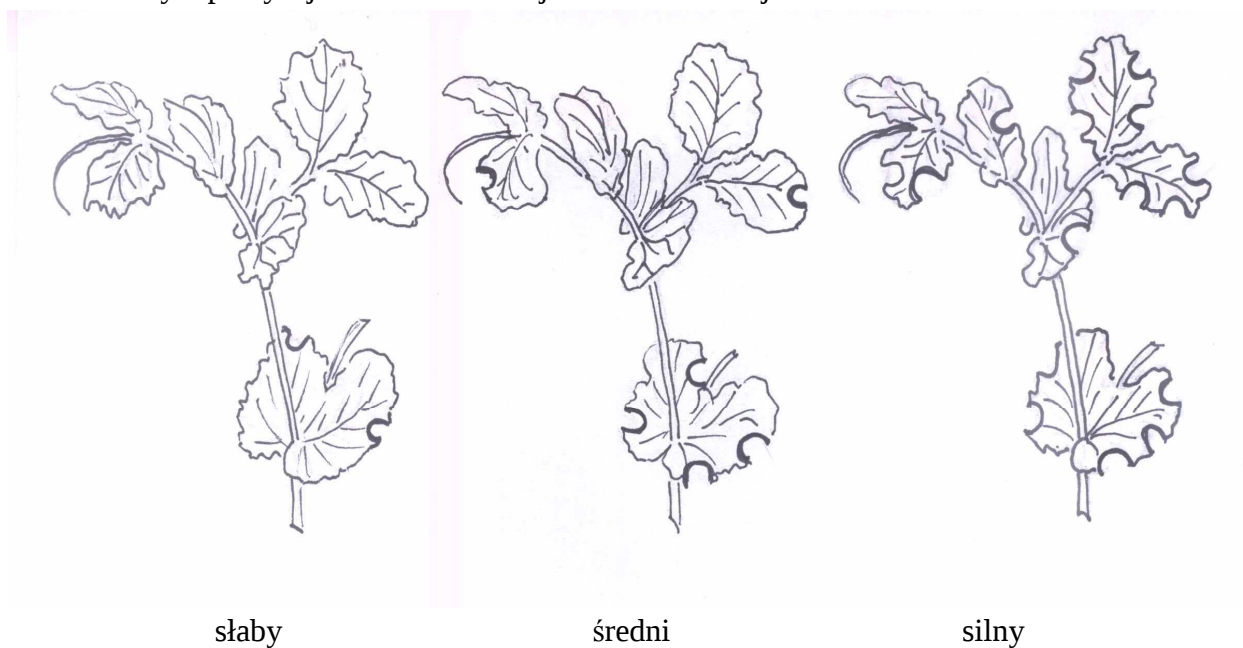
- wynosi 10 % uszkodzonych kielkujących nasion lub wschodów (skala BBCH 0/05-09 oraz 1/10-15). Stanowi to 9-10 roślin z uszkodzonymi blaszkami liściowymi z 1 m² powierzchni grochu (średnia z czterech poletek).
- W sprzyjających warunkach pogody, przekroczenie progu może wynosić 2 chrząszcze na 1 m² plantacji grochu. Wyższy próg zagrożenia dopuszczony jest przy siewie zagęszczonym i wynosi 6 chrząszczy na 1 m². Skala BBCH j.w.

Przekroczenie progu zagrożenia jest sygnałem do wykonania zabiegów ochronnych w przypadku, gdy plantacja nie była chroniona przed oprzędzikami metodą zaprawiania nasion. Zabieg opryskiwania należy powtórzyć po 10-14 dniach.

6. Ocena szkodliwości

Analiza polega na ocenie uszkodzenia roślin na wyznaczonych poletkach o pow. 1 m². Obserwacje należy wykonać w okresie od fazy wschodów grochu do fazy 6 liścia właściwego. Termin obserwacji zależy od terminu siewu. Oprócz ogólnej oceny liczby roślin uszkodzonych należy sklasyfikować stopień zniszczonej blaszki liściowej wg trzystopniowej skali (rys. 1):

- słaby – do 5 % zniszczonej blaszki liściowej,
- średni – do 10 % zniszczonej blaszki liściowej,
- silny – powyżej 10 % zniszczonej blaszki liściowej

Rys. 1 Skala stopni nasilenia uszkodzenia liści przez oprzędziki.